

NAISTEN JA MIESTEN TASA-ARVO

Sukupuolten tasa-arvo on yksi Euroopan unionin tavoitteista. Ajan mittaan lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja perussopimusten muutokset ovat osaltaan vahvistaneet tätä periaatetta ja sen toteutumista unionissa. Euroopan parlamentti on aina päättäväisesti puolustanut naisten ja miesten tasa-arvoa.

OIKEUSPERUSTA

Miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaate on ollut kirjattuna unionin perussopimukseen vuodesta 1957. Nykyisin se sisältyy Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 157 artiklaan. SEUT:n 153 artiklan mukaan unionilla on valtuudet toimia yleisemmin yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun puolesta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa ja 157 artikla valtuuttaa positiiviseen erityiskohteluun naisten hyväksi. Lisäksi 19 artikla mahdollistaa lainsäädännön antamisen sukupuoleen perustuvan ja kaikenlaisen muun syrjinnän torjumiseksi. SEUT:n 79 ja 83 artiklan nojalla on annettu lainsäädäntöä, jolla kielletään ihmiskauppa ja etenkin nais- ja lapsikauppa. Perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta rahoitetaan muun muassa toimia naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi 168 artiklan mukaisesti.

TAVOITTEET

Tasa-arvo kuuluu unionin perusarvoihin, ja unioni edistää myös naisten ja miesten tasa-arvoa (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artikla ja 3 artiklan 3 kohta). Tämä tavoite on kirjattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklaan. Lisäksi SEUT:n 8 artiklassa unionille annetaan tehtäväksi poistaa eriarvoisuutta ja edistää miesten ja naisten tasa-arvon toteutumista kaikessa toiminnassaan (nk. tasa-arvon valtavirtaistaminen). Lissabonin sopimuksen hyväksyneen hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitettyssä julistuksessa nro 19 unioni ja jäsenvaltiot sitoutuivat torjumaan kaikenlaista perheväkivaltaa, estämään tällaiset rikokset ja rankaisemaan niistä sekä tukemaan ja suojelemaan niiden uhreja.

SAAVUTUKSET

A. Tärkeimmät säädökset

Alaa koskeva unionin lainsäädäntö hyväksytään useimmiten tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisesti. Keskeisiä säädöksiä ovat seuraavat:

- Neuvoston direktiivi 79/7/ETY (annettu 19. joulukuuta 1978), jolla jäsenvaltiot velvoitetaan toteuttamaan asteittain miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaate sosiaaliturvaa koskevista kysymyksissä.
- Neuvoston direktiivi 92/85/ETY (annettu 19. lokakuuta 1992), jolla otetaan käyttöön toimenpiteitä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamiseksi työssä.
- Neuvoston direktiivi 2004/113/EY (annettu 13. joulukuuta 2004), jolla pannaan täytäntöön miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaate tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY^[1] (annettu 5. heinäkuuta 2006), jolla pannaan täytäntöön miesten ja naisten yhtäläiset mahdollisuudet ja yhdenvertaisen kohtelun periaate työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (uudelleenlaadittu toisinto, jolla kumottiin ja korvattiin vuonna 2006 useita aiempia säädöksiä). Direktiivissä määritellään välitön ja välillinen syrjintä, häirintä ja sukupuolinen häirintä. Siinä kannustetaan työnantajia toteuttamaan toimenpiteitä sukupuolisen häirinnän ehkäisemiseksi, tiukennetaan syrjinnästä määrättäviä seuraamuksia ja vaaditaan perustamaan jäsenvaltioihin elimiä, jotka ovat vastuussa naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun edistämisestä. Parlamentti pyrkii parhaillaan tämän direktiivin samapalkkaisuutta koskevien säännösten muuttamiseen^[2], ja se on hyväksynyt direktiivin täytäntöönpanomietinnön useiden Euroopan parlamentin tutkimuspalvelulta (EPRS) tilaamiensa selvitysten perusteella.
- Neuvoston direktiivi 2010/18/EU (annettu 8. maaliskuuta 2010), joka koskee BUSINESSEUROOPEN, UEAPME:n, CEEP:n ja EAY:n tekemän vanhempainvapaata koskevan tarkistetun puitesopimuksen täytäntöönpanoa ja jolla kumotaan direktiivi 96/34/EY.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/41/EU (annettu 7. heinäkuuta 2010), joka koskee miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamista itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja jolla kumotaan neuvoston direktiivi 86/613/ETY.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU (annettu 5. huhtikuuta 2011), joka koskee ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjumista sekä ihmiskaupan uhrien suojelemista ja jolla korvataan neuvoston puitepäättös 2002/629/YOS. Direktiivissä säädetään ihmiskaupasta määrättävien seuraamusten ja uhreille tarjottavien tukitoimien lähentämisestä kaikissa jäsenvaltioissa sekä kehoitetaan jäsenvaltioita harkitsemaan ”toimenpiteiden toteuttamista sellaisten palvelujen käytön kriminalisoimiseksi, joissa on kyse hyväksikäytöstä, kun tiedetään, että palvelun tarjoaja on [ihmiskaupan] uhri”, jotta voidaan ehkäistä tällaisten palvelujen

[1]Uudelleenlaaditulla direktiivillä kumottiin myös direktiivi 76/207/ETY, jota oli muutettu direktiivillä 2002/73/EY.

[2]Katso Euroopan parlamentin 24. toukokuuta 2012 annettu päätöslauselma suosituksista komissiolle sen periaatteen soveltamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka – EUVL C 264 E, 13.9.2013, s. 75.

kysyntää. Direktiivillä perustetaan myös ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin toimi.

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/99/EU (annettu 13. joulukuuta 2011), jolla perustetaan eurooppalainen suojelumääräys, jotta voidaan suojella henkilöitä ”toisen henkilön rikokselta, joka voi vaarantaa ensiksi mainitun hengen, ruumiillisen tai henkisen koskemattomuuden, ihmisarvon, henkilökohtaisen vapauden tai seksuaalisen koskemattomuuden”, ja jotta ”toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomais voi jatkaa tämän toisen jäsenvaltion alueella asianomaisen henkilön suojelua”. Direktiiviä on lujitettu yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta 12. kesäkuuta 2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 606/2013, jolla varmistetaan, että suojelutoimenpiteet tunnustetaan koko unionissa.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU (annettu 25. lokakuuta 2012), jolla asetetaan rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevia vähimmäisvaatimuksia ja korvataan neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS.

B. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kehittyminen

Unionin tuomioistuin on vaikuttanut merkittävästi naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseen. Sen tärkeimpiä tuomioita ovat olleet seuraavat:

- Defrenne II -tuomio, annettu 8. huhtikuuta 1976 (asia 43/75): Tuomioistuin tunnusti miesten ja naisten samapalkkaisuusperiaatteen välittömän oikeusvaikutuksen ja katsoi, että periaate ei koske ainoastaan viranomaisten toimintaa vaan myös kaikkia sopimuksia, joiden tarkoituksena on säännellä kollektiivisesti palkkatyötä.
- Bilka-tuomio, annettu 13. toukokuuta 1986 (asia C-170/84): Tuomioistuimen mukaan toimenpide, joka sulkee osa-aikaiset työntekijät lisäeläkejärjestelmän ulkopuolelle, on ”välillistä syrjintää” ja rikkoo ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa silloin, kun se koskee huomattavasti suurempaa määrää naisia kuin miehiä, ellei voida osoittaa, että toimenpide perustuu objektiivisesti perusteltuihin tekijöihin, jotka eivät ole millään tavalla sukupuolen perusteella syrjiviä.
- Barber-tuomio, annettu 17. toukokuuta 1990 (asia C-262/88): Tuomioistuin päätti, että kaikki lisäeläkkeen muodot luetaan ETY:n perustamissopimuksen entisen 119 artiklan mukaiseen palkkaan ja että niihin sovelletaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Tuomioistuin katsoi, että miesten on voitava nauttia eläkeoikeuksistaan tai leskeneläkeoikeuksista samanikäisinä kuin heidän naispuolisten työtovereidensa.
- Marschall-tuomio, annettu 11. marraskuuta 1997 (asia C-409/95): Tuomioistuin ilmoitti, että yhteisön lainsäädännön vastaista ei ole se, että kansallisen säännöksen mukaan julkishallinnon aloilla, joilla naisia on kyseisen ura-alueen viroissa miehiä vähemmän, naisille on annettava etusija (positiivinen erityiskohtelu), edellyttäen, että etu ei ole automaattinen ja että miespuolisille hakijoille taataan, että hakemukset käsitellään ja että heitä ei etukäteen estetä hakemasta virkaa.

- Test Achats -tuomio, annettu 1. maaliskuuta 2011 (asia C-236/09): Tuomioistuin julisti mitättömäksi neuvoston direktiivin 2004/113/EY 5 artiklan 2 kohdan, koska se katsoi sen rikkovan periaatetta miesten ja naisten yhdenvertaisesta kohtelusta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla. Tämän seurauksena miehiin ja naisiin on sovellettava samaa vakuutusmatemaattista laskentaa, kun määritellään vakuutusmaksuja ja -etuuksia.
- Korwin-Mikke-tuomio, annettu 31. toukokuuta 2018 (asiat T-770/16 ja T-352/17): Tuomioistuin puolsi puolalaiselle äärioikeistolaiselle Euroopan parlamentin jäsenelle [Janusz Korwin-Mikkelle](#) täysistunnossa esitettyjen kiistanalaisten lausumien vuoksi määrättyjen seuraamusten perumista. Tuomioistuin totesi päätöksessään, että vaikka sananvapaus on perusoikeus, jota on suojeltava, parlamentti voi työjärjestyksensä nojalla rangaista parlamentin jäseniä vain, jos heidän lausumansa ”häiritsevät parlamentin sujuvaa toimintaa tai aiheuttavat vakavan vaaran yhteiskunnalle, kuten lietsovat väkivaltaa tai rotuvihaa”. Parlamentin työjärjestyksestä muutettiin tämän johdosta jokin aika sitten. Euroopan parlamentin puhemiehistö hyväksyi 2. heinäkuuta 2018 Euroopan parlamentin jäsenten asianmukaista käyttäytymistä edustajantoimensa hoitamisessa koskevat säännöt, jotka ovat uuden työjärjestyksen liitteenä.

C. Nykytilanne

Seuraavassa käsitellään unionin viimeisimpiä toimia tasa-arvoasioissa.

1. Monivuotinen rahoituskehys kaudeksi 2014–2020 sekä perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelma

Perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joiden tarkoituksena on edistää sukupuolten tasa-arvoa ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa (asetus (EU) N:o 1381/2013 perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelman perustamisesta kaudelle 2014–2020). Yhdessä oikeusalan ohjelman kanssa (asetus (EU) N:o 1382/2013) sille on osoitettu vuoteen 2020 saakka 15 686 miljoonaa euroa (monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta annettu asetus (EU, Euratom) N:o 1311/2013), ja sen avulla vakiinnutetaan kuusi rahoituskauden 2007–2013 ohjelmaa, muun muassa [Daphne III -ohjelma](#) (päätös N:o 779/2007/EY) sekä työllisyyttä ja sosiaalista yhteisvastuuta koskevan [Progress-ohjelman](#) (päätös N:o 1672/2006/EY) osa-alueet ”syrjinnän torjuminen ja monimuotoisuus” ja ”sukupuolten tasa-arvo”.

Asetuksen (EU) N:o 1381/2013 liitteessä todetaan, että sukupuolten tasa-arvon edistämistä rahoitetaan yhdessä muiden syrjinnän vastaisten toimien kanssa ryhmästä 1, jonka osuus rahoituksesta on 57 prosenttia. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta kuuluu ryhmään 2, jonka osuus ohjelman kokonaisrahoituksesta on 43 prosenttia.

Vuodeksi 2019 budjettikohtaan 33 02 02 (syrjinnän torjunnan ja tasa-arvon edistäminen) on otettu 37 262 000 euroa maksusitoumusmäärärahoja, mikä merkitsee lisäystä vuosien 2015, 2016, 2017 ja 2018 maksuumäärärahoihin ja myös ohjelman toteuttamisen etenemistä. Lisäksi budjettikohtaan 33 02 01 (oikeuksien suojelun varmistaminen ja kansalaisten voimaannuttaminen) on otettu 27 164 000 euroa, jotta voidaan edistää muun muassa naisten suojelua kaikenlaiselta heihin kohdistuvalta

väkivallalta ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa. Myös tämä määrä on korkeampi kuin vuoden 2018 talousarviossa.

Syksyllä 2016 julkaistussa naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan (FEMM) tilaamassa tutkimuksessa esitetään katsaus sukupuolten tasa-arvoon osoitetuista EU:n talousarviomäärärahoista^[3] valikoiduissa jäsenvaltioissa.

2. Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE)

Euroopan parlamentti ja neuvosto perustivat joulukuussa 2006 Euroopan tasa-arvoinstituutin, joka sijaitsee Liettuan pääkaupungissa Vilnassa ja jonka tavoitteena on tasa-arvon edistäminen ja vahvistaminen sekä tasa-arvon valtavirtaistaminen kaikissa unionin ja jäsenvaltioiden politiikoissa. Lisäksi se torjuu sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja lisää tietoisuutta sukupuolten tasa-arvosta antamalla teknistä apua unionin toimielimille keräämällä, analysoimalla ja levittämällä tietoja ja soveltuvia menetelmiä (ks. instituutin verkossa toimiva tieto- ja dokumentointikeskus: <http://eige.europa.eu/content/rdc>).

3. EIGE oikeus- ja sisäasioiden virastojen verkoston puheenjohtajana

Vuonna 2018 EIGE toimi oikeus- ja sisäasioiden virastojen verkoston puheenjohtajana. Verkosto perustettiin vuonna 2006, ja se koostuu yhdeksästä EU:n virastosta, jotka käsittelevät erilaisia oikeus- ja turvallisuuskysymyksiä, kuten muuttoliikettä ja rajaturvallisuutta, huumekaupan, järjestäytyneen rikollisuuden ja ihmiskaupan torjuntaa, ihmis- ja perusoikeuksia sekä sukupuolten tasa-arvoa. Vuonna 2018 verkosto tutki digitalisoinnin vaikutusta virastojen toiminta-aloilla ja kiinnitti erityistä huomiota siihen, kuinka teknologia vaikuttaa nuoriin miehiin ja naisiin. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, kuinka virastot voivat auttaa pienentämään riskejä, takaamaan turvallisuutta ja edistämään tasa-arvoa Euroopassa. Verkoston vuoden 2018 loppuraportti ja tutkimuksen tulokset esiteltiin maaliskuussa 2019 FEMM-valiokunnan kokouksessa. Ne ovat saatavilla verkossa (<https://eige.europa.eu/publications/eu-justice-and-home-affairs-agencies-cooperation-2018-final-report>).

4. Naisten peruskirja ja strateginen toimintaohjelma sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi 2016–2019

Komissio hyväksyi 5. maaliskuuta 2010 naisten peruskirjan, jonka tarkoituksena on edistää miesten ja naisten tasa-arvon toteutumista Euroopassa ja kaikkialla maailmassa^[4].

Joulukuussa 2015 komissio julkaisi [strategisen toimintaohjelman sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi 2016–2019](#)^[5]. Se on jatkoa naisten ja miesten tasa-arvostrategialle (2010–2015)^[6].

Strategisessa toimintaohjelmassa keskitytään viiteen painopisteeseen:

[3][http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571393/IPOL_STU\(2016\)571393_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571393/IPOL_STU(2016)571393_EN.pdf)

[4]<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:em0033>

[5]Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Strateginen toimintaohjelma sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi 2016–2019 (SWD(2015)0278).

[6]Seuraavan strategian valmistelu aloitettiin syyskuussa 2014 työpajassa, jossa käsiteltiin uutta vuoden 2016 jälkeistä tasa-arvostrategiaa. Näin käynnistyi myös FEMM-valiokunnan valiokunta-aloitteen mietinnön valmistelu, ja menettelyn päätteeksi hyväksyttiin 9. kesäkuuta 2015 Euroopan parlamentin päätöslauselma EU:n naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuoden 2015 jälkeen (EUVL C 407, 4.11.2016, s. 2). Työpajan työn tulokset ovat saatavilla Euroopan parlamentin verkkosivustolla.

- [edistetään naisten osallistumista työmarkkinoille sekä yhtäläistä taloudellista riippumattomuutta](#)
- [pienennetään sukupuolten palkka-, tulo- ja eläke-eroja ja torjutaan siten naisten köyhyyttä](#)
- [edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa päätöksenteossa](#)
- [torjutaan sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja suojellaan ja tuetaan uhreja](#)
- [edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisten oikeuksia kaikkialla maailmassa.](#)

5. Sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva toimintasuunnitelma (2016–2020)

Neuvosto hyväksyi 26. lokakuuta 2015 sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan toimintasuunnitelman (2016–2020)^[7], joka perustuu komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) yhteiseen valmisteluasiakirjaan ”Sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvaltaa edistävät toimenpiteet: Tyttöjen ja naisten elämän muuttaminen EU:n ulkosuhteiden avulla (2016–2020)”^[8]. Uudessa toimintasuunnitelmassa painotetaan ”tarvetta toteuttaa kokonaisuudessaan naisten ja tyttöjen mahdollisuus nauttia täysimääräisesti ja tasavertaisesti kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista, saavuttaa sukupuolten tasa-arvo ja lisätä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuuksia”.

6. Kestävän kehityksen tavoitteet

Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 25. syyskuuta 2015 päätöslauselman vuoden 2015 jälkeisestä kehitysohjelmasta ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”^[9]. Tässä kestävän kehityksen toimintaohjelmassa 2030 asetetaan 17 kestävän kehityksen tavoitetta ja 169 alatavoitetta, jotka tulivat voimaan 1. tammikuuta 2016. Kestävän kehityksen tavoitteet rakentuvat aiemmille vuosituhattavoitteille. Erotuksena vuosituhattavoitteista, jotka oli tarkoitettu toteutettaviksi vain kehitysmaissa, kestävän kehityksen tavoitteet koskevat kaikkia maita. Kestävän kehityksen tavoite 5 koskee sukupuolten tasa-arvon saavuttamista ja naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä. Siihen liittyy viisi alatavoitetta.

7. EU:n liittyminen Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus) tuli voimaan vuonna 2014. Se on ensimmäinen oikeudellisesti sitova kansainvälinen asiakirja, jolla pyritään ehkäisemään naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa. Yleissopimukseen sisältyvät oikeudelliset ja poliittiset toimenpiteet luovat kattavan kehyksen, jolla ehkäistään tällaista väkivaltaa, tuetaan sen uhreja ja rangaistaan väkivallantekijöitä. Kaikki EU:n jäsenvaltiot olivat marraskuussa 2017 allekirjoittaneet yleissopimuksen ja maaliskuussa 2018 niistä 17 oli myös ratifioinut sen (Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kypros, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa,

[7]Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevasta toimintasuunnitelmasta (2016–2020), 26. lokakuuta 2015.

[8]21.9.2015, SWD(2015) 0182.

[9]YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 70/1, hyväksytty 25. syyskuuta 2015.

Slovenia, Suomi, Tanska ja Viro). Yleissopimuksessa mahdollistetaan lisäksi EU:n liittyminen sen toimivallan rajoissa.

Euroopan komissio julkaisi lokakuussa 2015 etenemissuunnitelman EU:n mahdollisesta liittymisestä Istanbulin yleissopimukseen ja antoi sitten maaliskuussa 2016 kaksi ehdotusta neuvoston päätöksiksi: yhden Istanbulin yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja toisen sen tekemisestä (ratifioimisesta) Euroopan unionin puolesta.

Kun asiasta oli keskusteltu neuvostossa, päätösehdotus yleissopimuksen allekirjoittamisesta päätettiin jakaa kahdeksi eri päätökseksi, joista toinen koskisi oikeudellista yhteistyötä rikosoikeuden alalla ja toinen turvapaikkaa ja palauttamiskieltoa. Nämä kaksi neuvoston päätöstä hyväksyttiin toukokuussa 2017, minkä jälkeen oikeusasioista, kuluttaja-asioista ja sukupuolten tasa-arvosta vastaava komission jäsen Věra Jourová allekirjoitti Istanbulin yleissopimuksen Euroopan unionin puolesta 13. kesäkuuta 2017.

Allekirjoittaminen on ensimmäinen vaihe EU:n liittymisessä yleissopimukseen. Seuraavaksi on hyväksyttävä yleissopimuksen tekemistä koskevat neuvoston päätökset. Neuvostossa näistä lainsäädäntöehdotuksista keskustellaan perusoikeuksien, kansalaisoikeuksien ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden työryhmässä (FREMP – toimielinten välinen menettely [2016/0063\(NLE\)](#)). Parhaillaan työryhmä keskustelee menettelysäännöistä, jotka koskevat EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteistyötä yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

Yleissopimukseen liittymisen päätökseen saattaminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on vaikuttanut merkittävästi yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen erityisesti naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan (FEMM) avulla. Työmarkkinoiden tasa-arvon alalla parlamentti on käsitellyt muun muassa seuraavia säädöksiä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä (yhteispäätösmerkintä neuvoston kanssa):

- ehdotus direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä ([COM\(2012\)0614](#)) (ks. parlamentin ensimmäisen käsittelyn kanta, hyväksytty vuoden 2013 lopussa)^[10]
- direktiivi 92/85/ETY (katso edellä), jonka tarkistamisen yhteydessä parlamentti kannatti ensimmäisessä käsittelyssä^[11] palkallisen äitiysvapaan pidentämistä

[10]Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 20. marraskuuta 2013 ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä (EUVL C 436, 24.11.2016, s. 225).

[11]Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 20. lokakuuta 2010 ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun neuvoston direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta (EUVL C 70 E, 8.3.2012, s. 162).

20 viikkoon^[12]. Koska parlamentti ja neuvosto eivät päässeet yksimielisyyteen komission ehdotuksesta, komissio peruutti ehdotuksen ja antoi sen sijasta etenemissuunnitelman työssäkäyvien vanhempien työ- ja yksityiselämän yhteensovittamiseen liittyviä haasteita koskevalle aloitteelle ”A new start to address the challenges of work-life balance faced by working families”^[13].

Parlamentti vaikuttaa myös osaltaan tasa-arvopolitiikan yleiseen kehittämiseen laatimalla valiokunta-aloitteisia mietintöjä ja kiinnittämällä muiden toimielinten huomion erityiskysymyksiin:

- Se on laatinut naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta valiokunta-aloitteisen lainsäädäntömietinnön, jossa komissiota pyydettiin antamaan SEUT:n 84 artiklaan perustuva säädösehdotus toimista, joilla edistetään ja tuetaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan torjumista jäsenvaltioissa. Tähän päätöslauselmaan sisältyi useita suosituksia^[14]. FEMM-valiokunta on perustanut erityisen työryhmän päätöslauselman seuranta varten.
- Kansainvälisenä naistenpäivänä 2018 kiinnitettiin huomiota naisten asemaan politiikassa. Valittu teema osuu naisten oikeuksien ytimeen, koska siinä määritetään naisten valmiudet osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja hallintoon. Sukupuolten tasa-arvo on yksi Euroopan unionin tavoitteista. Ajan mittaan lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja perussopimusten muutokset ovat osaltaan vahvistaneet tätä periaatetta ja sen toteutumista unionissa. Euroopan parlamentti on aina päättäväisesti puolustanut naisten ja miesten tasa-arvoa, ja kansainvälisenä naistenpäivänä korostettiin erityisesti naisten poliittisen osallistumisen merkitystä varsinkin tulevissa EU-vaaleissa.
- Euroopan parlamentti antoi neuvostolle suosituksen EU:n painopisteistä naisten asemaa käsittelevän Yhdistyneiden kansakuntien toimikunnan 62. istuntoa varten, jossa se vaati toimia maaseudun naisten voimaannuttamiseksi. Lisäksi parlamentti kehotti parantamaan naisten mahdollisuuksia käyttää tiedotusvälineitä ja tieto- ja viestintätekniiikkaa sekä kiinnittämään huomiota niiden vaikutukseen ja käyttöön naisten aseman edistämisen välineenä^[15]. FEMM-valiokunnan valtuuskunta osallistui naisten asemaa käsittelevän YK-toimikunnan kokoukseen maaliskuussa 2018.

Parlamentti pyrkii myös ottamaan sukupuolinäkökohdat huomioon kaikkien valiokuntiensa työssä^[16]. Tätä tarkoitusta varten on perustettu kaksi sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen verkostoa, joita FEMM-valiokunta koordinoi. Valiokuntien

[12]Kansalaisoikeuksien sekä perussopimus-, työjärjestys- ja toimeilinasioiden politiikkayksikkö on laatinut jäsenvaltioiden säännöksistä vertailuanalyysin ”Maternity, paternity and parental leave: Data related to duration and compensation rates in the European Union”, joka julkaistiin vuonna 2015 ja on saatavilla Euroopan parlamentin verkkosivustolla.

[13]http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_012_new_initiative_replacing_maternity_leave_directive_en.pdf

[14]Euroopan parlamentin päätöslauselma 25. helmikuuta 2014 suosituksista komissiolle naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnasta (EUVL C 285, 29.8.2017, s. 2).

[15]Euroopan parlamentin suositus 1. maaliskuuta 2018 neuvostolle EU:n painopisteistä naisten asemaa käsittelevän Yhdistyneiden kansakuntien toimikunnan 62. istuntoa varten – EUVL C 129, 5.4.2019, s. 58.

[16]Euroopan parlamentin päätöslauselma 13. maaliskuuta 2003 sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisesta Euroopan parlamentin toiminnassa (EUVL C 61 E, 10.3.2004, s. 384).

puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien verkosto saattaa yhteen parlamentin jäsenet, jotka tukevat sukupuolinäkökohtien huomioon ottamista omien valiokuntiensa työssä. Heitä tukee vastaava hallintovirkamiesten verkosto kunkin valiokunnan sihteeristössä. Sukupuolten tasa-arvoa käsittelevä korkean tason työryhmä edistää koulutusta ja tiedotusta sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisesta parlamentin henkilöstön ja poliittisten ryhmien keskuudessa.

Martina Schonard

04/2019

